

KWALITEIT EVC-PROCEDURES IN HET MBO

Utrecht, juni 2009

VOORWOORD

In het najaar van 2008 heeft de inspectie een eerste onderzoek uitgevoerd naar de kwaliteit van evc-procedures bij diplomerende crebo-gelicenceerde evc-aanbieders en één exameninstelling. De inspectie voerde dit onderzoek uit als beoordelende organisatie in de zin van het convenant 'Een kwaliteitscode voor EVC'. De inspectie deed dit naast haar wettelijke toezichthoudende taak.

De inspectie beschouwt dit onderzoek als een nulmeting. Omdat het vrijwel voor alle bij dit onderzoek betrokken evc-aanbieders de eerste keer is geweest dat een beoordelende instantie een oordeel gaf over de kwaliteit van hun evc-procedures en voor veel evc-aanbieders evc nog volop in ontwikkeling is, vindt de inspectie het nog te vroeg om in dit stadium definitieve conclusies te trekken over de kwaliteit van evc-procedures in het mbo.

Hoewel de resultaten nog niet zo rooskleurig zijn, hoopt de inspectie dat zij met haar onderzoek een bijdrage heeft kunnen leveren aan de verdere ontwikkeling van de kwaliteit van evc. In een evaluatie die de inspectie onder de onderzochte evc-aanbieders uitvoerde, gaf ruim 90 procent van de respondenten aan dat het onderzoek van de inspectie die bijdrage heeft geleverd.

Dit najaar zal een nieuw onderzoek bij de 46 als onvoldoende beoordeelde evc-aanbieders worden uitgevoerd. Deze evc-aanbieders hebben tijd gekregen om zaken te verbeteren. Dit onderzoek zal het laatste zijn dat de inspectie in de rol van beoordelende organisatie uitvoert, want na 2009 stopt de inspectie met deze taak. De belangrijkste reden hiervoor is dat de werkzaamheden van de inspectie als beoordelende organisatie kunnen interfereren met haar wettelijke toezichthoudende taak op de kwaliteit van de examens.

De inspectie blijft vanuit haar wettelijke kerntaak wel toezicht houden op intake-assessments en andere procedures die zich 'binnen de instelling' afspelen en die leiden tot certificering of diplomering. Ook blijft de inspectie toezicht uitoefenen op certificering of diplomering door een examencommissie op basis van evc-rapportages/ervaringscertificaten van evc-aanbieders 'conform de evc-code'. Van belang is daarbij dat de examencommissie besluiten tot certificering of diplomering neemt omdat uit deze documenten duidelijk blijkt dat een deelnemer aan de relevante kwalificatie-eisen heeft voldaan en niet louter omdat de evc-rapportage/het ervaringscertificaat afkomstig is van een (voorlopig) erkende evc-aanbieder.

De hoofdinspecteur beroepsonderwijs en volwasseneneducatie,
Drs. H.G.J. Steur
juni 2009

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

- 1 INLEIDING 9
- 2 ACHTERGROND EN KADER VOOR HET ONDERZOEK 11
- 3 RESULTATEN VAN HET ONDERZOEK 15
- 4 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN 21

SAMENVATTING

In het najaar van 2008 voerde de inspectie onderzoek uit naar de kwaliteit van evc-procedures bij diplomerende crebo-gelicenceerde evc-aanbieders en een exameninstelling. De inspectie voerde dit onderzoek uit als beoordelende organisatie op verzoek van de ondertekenaars van het convenant 'Een kwaliteitscode voor EVC*', de zogeheten convenantspartijen. Zij verrichtte dit onderzoek naast haar wettelijke toezichthoudende taak.

De inspectie onderzocht evc-aanbieders die zichzelf voor het onderzoek hadden opgegeven. Evc-aanbieders moesten de evc-procedures waarvoor zij een voorlopige erkenning hadden verkregen laten onderzoeken door een beoordelende organisatie voor 31 december 2008. Het onderzoek van de inspectie betekende voor 47 van de 49 (96 procent) onderzochte evc-aanbieders de eerste keer dat een beoordelende organisatie naar de kwaliteit van hun evc-procedures keek.

Het onderzoek van de inspectie vond plaats aan de hand van de vereisten van de evc-code waaraan evc-aanbieders hadden verklaard zich te zullen conformeren toen zij een voorlopige erkenning aanvroegen voor hun evc-procedures. De evc-code maakt deel uit van het convenant 'Een kwaliteitscode voor EVC', dat in november 2006 tot stand kwam. Het convenant vormt de grondslag voor een stelsel waarin de convenantspartijen het maatschappelijke belang van evc willen bevorderen, hierbij ondersteund door hun uitvoeringsorganisatie, het Kenniscentrum EVC, dat in samenwerking met een aantal beoordelende organisaties toeziet op en bijdraagt aan een goede kwaliteit van evc.

De inspectie onderzocht 49 evc aanbieders die crebo-standaarden toepassen. In totaal ging het om 458 evc-procedures. Van deze evc-procedures ontvingen er 61 (13 procent) 'geen oordeel' omdat zij niet volledig te onderzoeken waren en werden er 60 (13 procent) als voldoende en 337 (74 procent) als onvoldoende beoordeeld. Bij twee van de 49 evc-aanbieders werden alle onderzochte evc-procedures goedgekeurd, bij één een deel van het aanbod. Alle drie deze evc-aanbieders waren gelieerd aan een ROC. Van de overige 46 evc-aanbieders zijn alle evc-procedures afgekeurd.

In de beoordeling paste de inspectie de vijf subcodes waaruit de evc-code bestaat toe. Geen enkele evc-procedure is afgekeurd op basis van tekortkomingen met betrekking tot alleen code 1 (het doel van evc), code 2 (de bevoegdheden van de deelnemer), code 4 (de deskundigheid van de begeleiders en assessoren) of code 5 (borging en verbetering). Alle afkeuringen

* EVC: Erkennen van Verworven Competenties. In een evc-procedure onderzoekt een onafhankelijke, (vakinhoudelijk) deskundige beoordelaar in welke mate een kandidaat voldoet aan de eisen van een evc-standaard. Een evc-standaard is een landelijk erkend (competentie)profiel, bijvoorbeeld een beroepsprofiel uit het Crebo-domein. De beoordelaar legt de resultaten van het evc-onderzoek, de erkenningen, vast in een evc-rapportage/Ervaringscertificaat. Iedere evc-procedure die een (voorlopig) erkende 'evc-aanbieder' uitvoert, moet voldoen aan de eisen van de 'evc-code' die deel uitmaakt van 'Het convenant: Een kwaliteitscode voor EVC'.

zijn gebaseerd op tekortkomingen in code 3 (procedures en instrumenten) of een combinatie van code 3 met (een) andere code(s). In totaal zijn 74 evc-procedures bij 8 evc-aanbieders afgekeurd op basis van tekortkomingen die zich uitsluitend voordeden in relatie tot criteria van code 3. De grondslag van de afkeuringen bij de overige 384 evc-procedures was steeds een combinatie van code 3 met andere codes.

De meeste tekortkomingen die onder code 3 zijn geconstateerd, hingen samen met de borging van het gewicht van de kwalificatie-eisen (die volgens criterium 3.3 even zwaar moeten zijn in de evc-procedure als in reguliere examinering), de borging van de betrouwbaarheid en validiteit van de assessment-instrumenten en -procedures (criterium 3.4) en de kwaliteit van de evc-rapportage (criterium 3.6).

De inspectie maakte vanaf het eerste begin melding van haar voorlopige onderzoeksresultaten bij het Kenniscentrum EVC – overigens alleen op hoofdlijnen en zonder te vermelden welke evc-aanbieders het betrof. In overleg met de Projectdirectie Leren en Werken ontstond het inzicht dat als evc-aanbieders door de convenantpartijen (die via het Kenniscentrum EVC beslissen over het al dan niet erkennen van evc-aanbieders) negatief zouden worden beoordeeld, het evc-register waarin deze aanbieders zijn opgenomen aanmerkelijk zou slinken. Dit zou ontmoedigend kunnen werken in de ontwikkeling naar een degelijke evc-praktijk. Uiteindelijk leidde dit tot een voorstel van de projectdirectie aan de convenantpartijen, om deze onderzoeksrunde vooral te beschouwen als een nulmeting en de voorlopige erkenning van de evc-aanbieders met nog een jaar te verlengen. Dit voorstel is in december 2008 geaccepteerd en gecommuniceerd aan alle evc-aanbieders.

De inspectie stopt na 2009 met haar taak als beoordelende organisatie. De voornaamste redenen hiervoor zijn dat de werkzaamheden van de inspectie als beoordelende organisatie kunnen interfereren met haar wettelijke toezichthoudende taak en dat de beoordelende werkzaamheden beter kunnen worden overgedragen aan de markt omdat daardoor een gelijk speelveld ontstaat voor alle evc-aanbieders. Nu is het nog zo dat een deel van de evc-aanbieders betaalt voor de beoordelende werkzaamheden, en het deel dat beoordeeld wordt door de inspectie niet.

De inspectie blijft uiteraard toezicht houden op intake assessments en andere procedures die zich 'binnen de instelling' afspelen en die leiden tot certificering of diplomering. Ook oefent de inspectie toezicht uit op certificering of diplomering door een examencommissie op basis van evc-rapportages/ervaringscertificaten die afkomstig zijn van evc-aanbieders 'conform de evc-code'. De inspectie zal er met name op toezien dat de examencommissie besluiten tot certificering of diplomering neemt, omdat uit de evc-rapportage/het ervaringscertificaat duidelijk blijkt dat een deelnemer aan de relevante kwalificatie-eisen heeft voldaan, en niet omdat de evc-rapportage/het ervaringscertificaat afkomstig is van een (voorlopig) erkende evc-aanbieder. Dit toezicht heeft zijn basis in standaard 5 (criterium 5.3) van het Toezichtkader bve 2009 en daarnaast in de algemene wettelijke bepaling van WEB-artikel 7.4.6, lid 1.

1 INLEIDING

In het najaar van 2008 voerde de inspectie onderzoek uit naar de kwaliteit van evc-procedures bij diplomerende crebo-gelicenceerde evc-aanbieders en een exameninstelling. De inspectie voerde dit onderzoek uit als beoordelende organisatie op verzoek van de ondertekenaars van het convenant 'Een kwaliteitscode voor EVC', de zogeheten convenantpartijen. Zij verrichtte dit onderzoek naast haar wettelijke toezichhoudende taak.

Dit rapport bevat de verantwoording en resultaten van dit onderzoek.

2 ACHTERGROND EN KADER VOOR HET ONDERZOEK

De inspectie onderzocht evc-aanbieders die zichzelf voor het onderzoek hadden opgegeven. Evc-aanbieders moesten de evc-procedures waarvoor zij een voorlopige erkenning hadden verkregen, laten onderzoeken door een beoordelende organisatie voor 31 december 2008. Het onderzoek van de inspectie betekende voor 47 van de 49 (96 procent) onderzochte evc-aanbieders de eerste keer dat een beoordelende organisatie naar de kwaliteit van hun evc-procedures keek.

Het onderzoek van de inspectie vond plaats aan de hand van de vereisten van de evc-code waaraan evc-aanbieders hadden verklaard zich te zullen conformeren toen zij een voorlopige erkenning aanvroegen voor hun evc-procedures. De evc-code maakt deel uit van het convenant 'Een kwaliteitscode voor EVC', dat in november 2006 tot stand kwam. Het convenant vormt de grondslag voor een stelsel waarin de convenantpartijen het maatschappelijke belang van evc willen bevorderen, hierbij ondersteund door hun uitvoeringsorganisatie, het Kenniscentrum EVC, dat in samenwerking met een aantal beoordelende organisaties toeziet op en bijdraagt aan een goede kwaliteit van evc. Het Kenniscentrum EVC is beheerder van het evc-register, waarin van verschillende evc-aanbieders voor één jaar erkende evc-procedures (voorlopig erkende procedures) en voor drie jaar erkende evc-procedures (definitief erkende procedures) zijn opgenomen.

Het onderzoek moest uitwijzen of de voorlopig erkende evc-procedures voldeden aan de eisen van de evc-code om als 'definitief erkende evc-procedures' geregistreerd te worden in het evc-register. Evc-aanbieders met positieve onderzoeksresultaten konden zich melden bij het Kenniscentrum EVC met een verzoek om 'definitieve erkenning' voor hun procedures. Het Kenniscentrum EVC zou vervolgens, hiertoe gemandateerd door de convenantpartijen, de gevraagde erkenningen verlenen. Evc-procedures die niet voldeden, zouden uit het evc-register worden verwijderd.

Opzet van het onderzoek

Voorafgaand aan haar onderzoek stemde de inspectie haar werkwijze en beoordelingskader af met het Kenniscentrum EVC. Aan de vaststelling van de werkwijze ging een pilot vooraf, waarin twee evc-aanbieders een proefonderzoek ondergingen. Uit dit onderzoek bleek dat de kwaliteit van de evc-procedures en verstrekte evc-rapportages ook binnen de organisatie van één aanbieder dermate uiteen kon lopen, dat het hanteren van een steekproefmethode niet verantwoord leek. Vervolgens werd besloten, eerst de inventarisatie van de 'actieve evc-procedures' (procedures met afgegeven evc-rapportage) af te wachten, alvorens te besluiten of een integraal onderzoek van alle actieve evc-procedures haalbaar en verantwoord was.

De inspectie informeerde de evc-aanbieders over het aankomende onderzoek in juni 2008. In dit schrijven werd de achtergrond en aanpak van het onderzoek beschreven en werd uiteengezet, welke informatie de inspectie voorafgaand aan het onderzoek wilde ontvangen. Onderdeel van deze informatie was het aantal evc-rapportages dat de evc-aanbieder had verstrekt per evc-procedure (per crebo-standaard waarvoor een evc-traject was uitgevoerd). Zodra deze

informatie was ontvangen van de evc-aanbieders, was duidelijk dat een integraal onderzoek van alle actieve evc-procedures haalbaar en verantwoord was; de aantallen verstrekte evc-rapportages waren veel lager dan was verwacht. Dit inzicht leidde tot het besluit, dat een steekproef niet nodig was. Deze uitkomst was overigens ook wenselijk, omdat een integraal onderzoek meer informatie zou opleveren en zou leiden tot een goed beeld van de kwaliteit die de onderzochte evc-aanbieders hadden geleverd.

De inspectie maakte haar definitieve onderzoeksaanpak per brief bekend aan de evc-aanbieders in september 2008. De onderzoeksaanpak bevatte nog één wijziging ten opzichte van de in juni gecommuniceerde aanpak. Na juni had het Kenniscentrum EVC een nieuw type erkenning met een geldigheid van één jaar voorgesteld dat van toepassing kon zijn op kwalitatief betrouwbare evc-procedures waarvoor nog geen evc-rapportage was afgegeven, maar waarin zich al wel kandidaten bevonden. Deze uitbreiding hield in, dat naast de 'actieve evc-procedures' nu ook de 'lopende' en de 'niet-actieve evc-procedures' moesten worden geïnventariseerd – kortom, het volledige aanbod van evc-aanbieders. Om die reden bood de inspectie evc-aanbieders deze aanvullende inventarisatie aan als extra, niet verplichte optie; zij konden hun aanbod in kaart brengen in overleg met de inspectie. Vrijwel alle evc-aanbieders kozen hiervoor, omdat deze aanpak hen uiteindelijk de kans bood op een groter aantal door het Kenniscentrum EVC erkende evc-procedures.

Het beoordelingskader

In dezelfde brief van september 2008 ontvingen de evc-aanbieders ook het beoordelingskader dat in het onderzoek van toepassing zou zijn. Dit beoordelingskader was overigens al bekend bij de evc-aanbieders. Het bestond uit de evc-code en de 'normteksten' en hun uitwerkingen die al sinds november 2006 deel uitmaakten van het convenant 'Een kwaliteitscode voor EVC'. Alle partijen die zich aanmeldten als evc-aanbieder, hadden door die aanmelding verklaard zich aan die voorschriften te zullen conformeren. De inspectie koos als beoordelingskader de ten opzichte van november 2006 licht aangepaste, actuele versie van 15 februari 2008. Ook deze criteria waren de evc-aanbieders bekend. Zij hadden deze criteria op zichzelf toegepast tijdens het opstellen van de zelfevaluatie die een vereiste was voor de verlenging van hun voorlopige erkenning als evc-aanbieder in februari 2008.

De inspectie paste het beoordelingskader niet onverkort toe. De ervaringen uit het pilot-onderzoek hadden uitgewezen dat evc zich in een nog vrij pril stadium bevond. De inspectie koos er daarom voor, de meest wezenlijke uitwerkingen van de normteksten in het beoordelingskader (omgedoopt tot 'criteria') aan te wijzen als 'vereist', en een aantal andere als 'nog niet vereist'. Op die manier zouden ook de evc-procedures van evc-aanbieders die bijvoorbeeld nog niet waren toegekomen aan evaluatie nog kans maken op goedkeuring.

Daarnaast nam de inspectie bij zes criteria in het beoordelingskader een toelichting op. Deze toelichtingen hadden betrekking op wat de evc-kandidaat mag verwachten (criterium 2.3), de privacy van de kandidaat (criterium 2.6), de in de evc-procedure toegepaste standaard (de inspectie beoordeelde alleen evc-procedures waarin crebo-standaarden van toepassing waren, criteria 3.2 en 3.3), de betrouwbaarheid en validiteit van de assessment-instrumenten (criterium 3.4) en de eisen aan de evc-rapportage (criterium 3.6).

De belangrijkste gebleken toevoeging aan het beoordelingskader was de laatstgenoemde, bij criterium 3.6, over wat er in de evc-rapportage moet staan. Criterium 3.6 stelt dat de uitslag van de evc-procedure moet worden vastgelegd 'in een evc-rapportage, die voldoet aan het format evc-rapportage/ ervaringscertificaat'. Omdat verdere informatie over de vereisten van dit format in de teksten van de evc-code ontbrak, nam de inspectie hier informatie op uit een 'invulinstructie' bij het landelijke format van het Kenniscentrum EVC (nu omgedoopt tot een 'toelichting' op het format voor het Ervaringscertificaat'). Deze informatie was in vergelijkbare vorm beschikbaar sinds medio 2007.

Aantallen evc-rapportages

Een opvallende constatering tijdens de inventarisatiefase van het onderzoek was dat de aantallen verstrekte evc-rapportages veel lager uitvielen dan verwacht. De aantallen die tijdens de pilot en in algemene contacten met evc-aanbieders mondeling waren vernomen bleken uiteindelijk minder hoog uit te vallen. Een voor dit onderzoek belangrijke oorzaak daarvan was dat evc-aanbieders zelf in veel gevallen nog onvoldoende antwoord wisten op de vraag 'Wat is evc?'

Artikel 9 van het convenant 'Een kwaliteitscode voor EVC' stelt: 'Een evc-procedure brengt in kaart in hoeverre iemand over bepaalde competenties beschikt. [...] Een evc-procedure resulteert in een evc-rapportage, waarin een overzicht wordt gegeven van de in vergelijking tot de standaard aanwezige competenties. Deze evc-rapportage heeft een eigenstandige waarde voor het individu [...]'. Hierop volgen enkele toepassingsmogelijkheden van de evc-rapportage, waaronder het toegang krijgen tot een opleiding dan wel het 'verzilveren' van erkenningen in de vorm van certificaten of een diploma. Evc conform de evc-code is echter nadrukkelijk een traject dat zich 'buiten het onderwijs' afspeelt, 'voor de poort'. Artikel 10 van het convenant stelt zelfs uitdrukkelijk dat een evc-procedure niet verplicht mag zijn gekoppeld aan een scholingstraject.

Veel evc-aanbieders bleken onvoldoende op de hoogte van deze bepalingen van het convenant. Zij telden evc-procedures die zij als onderwijsinstelling uitvoerden met onderwijsdeelnemers mee in de telling van hun 'actieve evc-procedures'. Ook waren er evc-aanbieders die evc-rapportages opvoerden die zij als onderwijsinstelling van andere, niet crebo-gelicenceerde evc-aanbieders ter verzilvering aangeboden hadden gekregen. Er bleek, kortom, nogal wat onduidelijkheid te bestaan onder evc-aanbieders over wat 'evc conform de evc-code' inhoudt en dat een evc-aanbieder zich op grond van de evc-code niet als een onderwijsinstelling mag gedragen. Dit leidde ertoe dat aantallen verstrekte evc-rapportages soms voor en soms zelfs nog tijdens het onderzoek naar beneden moesten worden bijgesteld.

Overleg met de Projectdirectie Leren en Werken

De eerste onderzoeken naar de kwaliteit van evc-procedures vonden plaats in de week van 29 september 2008. Aan het eind van oktober waren 21 evc-aanbieders onderzocht en was duidelijk dat de onderzoeksresultaten doorgaans negatief uitvielen. De 'onvoldoendes' kwamen bovendien niet voort uit gebreken op ondergeschikte punten of op één of twee van de vijf subcodes van de evc-code. Zij kwamen voort uit essentiële gebreken inzake het doel van evc (code 1), de bevoegdheden van de deelnemer (code 2), procedures en instrumenten (code 3) en de deskundigheid van begeleiders en assessoren

(code 4). In sommige gevallen was ook de borging en verbetering (code 5) van onvoldoende kwaliteit. Het onderzoek bracht, kortom, fundamentele tekortkomingen aan het licht bij het merendeel van de onderzochte evc-aanbieders.

De inspectie maakte vanaf het eerste begin melding van haar voorlopige onderzoeksresultaten bij het Kenniscentrum EVC – overigens alleen op hoofdlijnen en zonder te vermelden welke evc-aanbieders het betrof. In overleg met de Projectdirectie Leren en Werken ontstond het inzicht dat als evc-aanbieders door de convenantpartijen (die via het Kenniscentrum EVC beslissen over het al dan niet erkennen van evc-aanbieders) negatief zouden worden beoordeeld, het evc-register waarin deze aanbieders zijn opgenomen aanmerkelijk zou slinken. Dit zou ontmoedigend kunnen werken in de ontwikkeling naar een degelijke evc-praktijk. Uiteindelijk leidde dit tot een voorstel van de projectdirectie aan de convenantpartijen, om deze onderzoeksronde vooral te beschouwen als een nulmeting en de voorlopige erkenning van de evc-aanbieders met nog een jaar te verlengen. Dit voorstel is in december 2008 geaccepteerd en gecommuniceerd aan alle evc-aanbieders.

De onderzoekservaringen die tijdens het overleg aan bod kwamen, benadrukten het belang van het verduidelijken van zowel de evc-code en haar normteksten als het evc-stelsel zelf, en de positie van de partijen die daarin een rol vervullen. Met betrekking tot de normteksten en het door beoordelende organisaties te hanteren beoordelingskader, heeft de inspectie een verbetervoorstel gedaan dat in februari 2009 door de beoordelende organisaties is geaccordeerd en zal worden voorgelegd aan de convenantpartijen.

Beëindiging taak inspectie

In februari 2009 is in overleg met de projectdirectie en de Directie bve van het ministerie van OCW besloten, dat de inspectie na 2009 haar activiteiten als beoordelende organisatie zal beëindigen. De voornaamste redenen hiervoor zijn dat 1) de werkzaamheden van de inspectie als beoordelende organisatie kunnen interfereren met haar wettelijke toezichthoudende taak, en 2) dat de beoordelende werkzaamheden beter kunnen worden overgedragen aan de markt omdat daardoor een gelijk speelveld ontstaat voor alle evc-aanbieders. Nu is het nog zo dat een deel van de evc-aanbieders betaalt voor de beoordelende werkzaamheden, en het deel dat beoordeeld wordt door de inspectie niet.

De inspectie blijft uiteraard toezicht houden op intake assessments en andere procedures die zich 'binnen de instelling' afspelen en die leiden tot certificering of diplomering. Ook oefent de inspectie toezicht uit op certificering of diplomering door een examencommissie op basis van evc-rapportages/ervaringscertificaten die afkomstig zijn van evc-aanbieders 'conform de evc-code'. De inspectie zal er met name op toezien dat de examencommissie besluiten tot certificering of diplomering neemt omdat uit de evc-rapportage/het ervaringscertificaat duidelijk blijkt dat een deelnemer aan de relevante kwalificatie-eisen heeft voldaan, en niet omdat de evc-rapportage/het ervaringscertificaat afkomstig is van een (voorlopig) erkende evc-aanbieder. Dit toezicht heeft zijn basis in standaard 5 (criterium 5.3) van het Toezichtkader bve 2009 en daarnaast in de algemene wettelijke bepaling van WEB-artikel 7.4.6, lid 1.

3 RESULTATEN VAN HET ONDERZOEK

De inspectie onderzocht in totaal 44 evc-aanbieders tussen 29 september en 31 december 2008. Tussen 14 januari en 4 februari 2009 volgden nog vijf evc-aanbieders, die hun eerste evc-rapportages pas in januari 2009 zouden verstrekken. Het zou onredelijk zijn geweest deze evc-aanbieders uit te sluiten van het onderzoek. Van de 49 onderzochte evc-aanbieders waren er 32 gelieerd aan een ROC (66 procent), 9 aan een niet-bekostigde instelling (18 procent), 6 aan een AOC (12 procent), één aan een vakinstelling (2 procent) en één aan een exameninstelling (2 procent).

Een aantal evc-aanbieders is niet onderzocht en is hierboven niet meegeteld. In de aanloop naar het onderzoek besloot één evc-aanbieder zich terug te trekken als evc-aanbieder. Twee evc-aanbieders meldten direct bij de inventarisatie dat zij geen evc-rapportages zouden verstrekken voor 31 december 2008, en ook niet voor 31 januari 2009. Bij deze twee evc-aanbieders is geen onderzoek uitgevoerd. Evenmin onderzocht zijn de vier evc-aanbieders die zich terugtrokken uit het onderzoek na ontvangst van het bericht van het Kenniscentrum EVC van 12 december 2008, dat evc-aanbieders hun voorlopige erkenning met een jaar konden verlengen.

Bij de 49 onderzochte evc-aanbieders die crebo-standaarden toepassen in hun evc-procedures, onderzocht de inspectie evc-procedures voor in totaal 458 crebo-standaarden. Van deze evc-procedures ontvingen er 61 (13 procent) 'geen oordeel' omdat zij niet volledig te onderzoeken waren en werden er 60 (13 procent) als voldoende en 337 (74 procent) als onvoldoende beoordeeld. Bij twee evc-aanbieders werden alle onderzochte evc-procedures goedgekeurd, bij één een deel van het aanbod. Alle drie deze evc-aanbieders waren gelieerd aan een ROC. Van de overige 46 evc-aanbieders zijn alle evc-procedures afgekeurd.

Tabel 1. Overzicht resultaten beoordeling evc-procedures volgens evc-code per code

	Code 1	Code 2	Code 3	Code 4	Code 5
Voldoende	175	223	60	296	393
Onvoldoende	227	179	337	118	21
Niet beoordeeld	56	56	61	44	44
Totaal aantal onderzochte evc-procedures	458	458	458	458	458

Tabel 2. De evc-code en zijn vijf subcodes

code 1 Het doel van evc

Het doel van evc is de bij individuen aanwezige competenties zichtbaar te maken, te waarderen en te erkennen. Het erkennen van verworven competenties heeft een waarde in zichzelf en draagt bij aan employability. Evc leidt in veel gevallen tot verdere loopbaangerelateerde persoonlijke ontwikkeling.

<p>code 2 De bevoegdheden van deelnemers Evc beantwoordt aan de behoefte van het individu. Individuele rechten en afspraken met de evc-biedende organisatie zijn duidelijk verwoord.</p>
<p>code 3 Procedures en instrumenten Procedure en instrumenten zijn betrouwbaar en gebaseerd op goede standaarden. Vertrouwen is het sleutelbegrip. Vertrouwen heeft te maken met civiel effect, goed gedefinieerde standaarden, duidelijke informatie over de manier waarop assessments worden uitgevoerd en op basis van welke argumenten conclusies zijn getrokken.</p>
<p>code 4 Deskundigheid van assessoren en begeleiders Assessoren en begeleiders zijn competent, onafhankelijk en onpartijdig. Onafhankelijkheid en onpartijdigheid zijn cruciale factoren binnen de beoordeling en zijn ingebed in de rollen en verantwoordelijkheden van de betrokken assessoren. Het is van groot belang om onnodige vermenging van rollen te voorkomen. Onpartijdigheid kan versterkt worden door training en het gebruik van netwerken.</p>
<p>code 5 Borging en verbetering De kwaliteit van evc-procedures is geborgd en wordt continu verbeterd. De kwaliteit van de evc-procedure en het bij de procedure gehanteerde instrumentarium zijn geborgd. Er vinden regelmatige evaluaties plaats. De resultaten worden verwerkt in verbeteracties.</p>

Geen enkele evc-procedure is afgekeurd op basis van tekortkomingen met betrekking tot alleen code 1 (het doel van evc), code 2 (de bevoegdheden van de deelnemer), code 4 (de deskundigheid van de begeleiders en assessoren) of code 5 (borging en verbetering). Alle afkeuringen zijn gebaseerd op tekortkomingen in code 3 (procedures en instrumenten) of een combinatie van code 3 met (een) andere code(s). In totaal zijn 74 evc-procedures bij acht evc-aanbieders afgekeurd op basis van tekortkomingen die zich uitsluitend voordeden in relatie tot criteria van code 3. De grondslag van de afkeuringen bij de overige 384 evc-procedures was steeds een combinatie van code 3 met andere codes.

De meeste tekortkomingen die onder code 3 zijn geconstateerd hingen samen met de borging van het gewicht van de kwalificatie-eisen (die volgens criterium 3.3 even zwaar moeten zijn in de evc-procedure als in reguliere examinering), de borging van de betrouwbaarheid en validiteit van de assessment-instrumenten en -procedures (criterium 3.4) en de kwaliteit van de evc-rapportage (criterium 3.6).

Voor zowel de borging van het gewicht van de kwalificatie-eisen als de borging van de kwaliteit van de assessment-instrumenten was de voornaamste vaststelling dat hierover vaak gegevens ontbraken. Veel evc-aanbieders gaan ervanuit dat de kwalificatie-eisen in voldoende mate worden getoetst in de evc-procedure, omdat zij hun assessoren instrueren dat zij tijdens de evc-procedure de eisen uit het kwalificatiedossier moeten nalopen. Dit is echter iets anders dan waarborgen dat assessoren op een goede manier omgaan met de kwalificatie-eisen. Het aftekenen van kwalificatie-eisen op het gebied van Nederlands of Moderne Vreemde Talen zonder dat de kandidaat zijn competentie daarin heeft aangetoond (of zonder dat de assessor daarin zelf vakbekwaam is) bleek bijvoorbeeld een vrij breed verspreid gebrek.

Ook het gewicht van de beroepsspecifieke kwalificatie-eisen bleek vaak niet geborgd. Soms kwam dit omdat assessoren de volledige procedure in veel te weinig tijd moesten afronden. Ook kwam het voor dat beoordelings-instrumenten nog niet waren ontwikkeld, dat daar geen tijd voor was, en dat men op grond daarvan de procedure verder beperkte tot het criteriumgericht interview. Dit interview is echter alleen geschikt voor het beoordelen van 1)

mondelijke taalvaardigheid, of 2) reflectief vermogen. Daarnaast biedt het interview ruimte voor het stellen van vragen over de bewijsstukken die een kandidaat aandraagt. Hier is van belang dat de vragen wel tot meer duidelijkheid over de bewijsvoering mogen leiden, maar niet de plaats van die bewijsvoering mogen innemen. Praten over praktijkvaardigheden is nu eenmaal iets anders dan praktijkvaardigheden aantonen door 1) ze te demonstreren, of 2) er valide bewijs over aan te dragen, waar een assessor nog enkele aanvullende vragen bij kan stellen.

Voorgaande hangt samen met de borging van de betrouwbaarheid en de validiteit van assessment-instrumenten. In de overgrote meerderheid van de onderzochte evc-procedures bestond het instrumentarium hoofdzakelijk uit een portfolio-assessment en een criteriumgericht interview. In portfolio-assessments is de hoofdpoging, bewijzen op hun waarde te schatten. Als de waardering die de assessor aan een bewijs of aan gezamenlijke bewijzen geeft niet inzichtelijk is, is het onmogelijk om een uitspraak te doen over de betrouwbaarheid en validiteit van het portfolio-assessment. Indien een assessor na het portfolio-assessment niet vastlegt waarvan hij op grond van welk bewijs al overtuigd is (en dus wil erkennen) en welke onderwerpen hij aan de orde wil laten komen in het criteriumgericht interview, dan kan niet worden vastgesteld dat de toepassing van dat interview in de procedure valide is. Deze gegevens zijn echter vrijwel nergens aangetroffen. Dit betekent dat de gemiddelde onderzochte evc-aanbieder op grond van de vastgelegde informatie niet kan weten of verifiëren wat er tijdens de beoordeling gebeurt. Dit betekent ook dat de gemiddelde onderzochte evc-aanbieder niet in staat is om op basis van reële gegevens te evalueren en verbeteringen door te voeren.

Een evc-procedure zou de kandidaat op het lijf geschreven moeten zijn. Ieders ervaring is immers uniek, wat tot uitdrukking zou moeten komen in unieke portfolio's. Dat hangt dan echter weer samen met de criteria die een evc-aanbieder hanteert voor de bewijsvoering die een kandidaat mag opnemen in zijn portfolio. Sommige portfolio's werden gevuld met alleen diploma's (waardoor er geen sprake is van het erkennen van competenties, maar van verworven kwalificaties), of werden bij gebrek aan begeleiding min of meer ondoelmatig gevuld. De afwezigheid of matige bereikbaarheid van een begeleider stelt een assessor veelal voor een onmogelijke opgave in het portfolio-assessment; met een beperkt instrumentarium moet hij zich in weinig tijd vergewissen van de mate waarin bewijsvoering voldoet aan criteria die vaak nog nadere uitwerking behoeven. Overigens kwam het ook redelijk vaak voor dat een kandidaat, na een volledig portfolio-assessment te hebben doorlopen, alsnog een integrale proeve van bekwaamheid moest afleggen 'voor de zekerheid'. Op die manier wordt geen serieus gebruik gemaakt van het bewijs dat een kandidaat aandraagt.

Aan de andere kant speelde twijfelachtig bewijs soms ook een rol van belang. Een behoorlijk aantal evc-procedures maakt gebruik van feedback-instrumenten (360, 180 of 90 graden feedback) waarin een beperkt aantal individuen die in een zekere relatie tot elkaar staan (bijvoorbeeld de kandidaat, diens leidinggevende en een collega) reflecteert op de competenties die iemand in huis heeft. Dergelijke instrumenten leveren behoorlijk subjectieve, moeilijk controleerbare informatie op. Toch bleek dat assessoren dergelijke informatie soms een prominente plaats geven in hun beoordelingen, en zelfs van doorslaggevend belang laten zijn in de erkenning van volledige

deelkwalificaties. Dit onderstreept het belang van goede criteria voor bewijsvoering en een inzichtelijke vastlegging van de beoordeling door de assessor. Het zijn uiteindelijk immers precies die argumenten die een evc-rapportage begrijpelijk, geloofwaardig en overdraagbaar maken.

Veel evc-rapportages voldeden inhoudelijk niet aan de eisen van het landelijke format voor evc-rapportages. In algemene zin viel het aantal redactionele en inhoudelijke onzorgvuldigheden op in de evc-rapportages. Daarnaast waren doelstellingen onvolledig, onduidelijk of onjuist (in gevallen waarin het bijvoorbeeld ging om vrijstellings- of scholingstrajecten, niet om evc). Conclusies lagen vaak niet in het verlengde van de doelstelling van de kandidaat, of beantwoordden niet aan die doelstelling. Het vermelden van de gehanteerde standaard was niet steeds probleemloos; de standaard was onvolledig vermeld of verhield zich niet goed tot wat uiteindelijk werd erkend (er werden bijvoorbeeld deelkwalificaties erkend bij een competentiegerichte standaard). De gehanteerde instrumenten werden niet altijd genoemd, of waren wel genoemd (ze stonden standaard in de rapportage) maar niet toegepast. Naast dergelijke onzorgvuldigheden was de meest gesignaleerde tekortkoming wel het ontbreken van een voor derden begrijpelijke onderbouwing, waarom bepaalde competenties van een kandidaat al dan niet erkend werden. In veel gevallen ontbrak de argumentatie volledig, of was hij onbegrijpelijk.

Niettemin zou een examencommissie van een willekeurige onderwijsinstelling op grond van artikel 9 uit het convenant 'Een kwaliteitscode voor EVC' een evc-rapportage moeten kunnen gebruiken om te besluiten tot verzilvering van de erkende competenties in de vorm van vrijstellingen, certificaten of zelfs een diploma. De examencommissie zou dit besluit idealiter moeten kunnen nemen op basis van de evc-rapportage, zonder zelf aanvullend onderzoek te hoeven doen. De kwaliteit van de overgrote meerderheid van onderzochte evc-rapportages staat dit echter niet toe, evenmin als (overigens) de kwaliteit van de evc-procedures zelf.

De tekortkomingen onder code 1 (het doel van evc) bestonden doorgaans uit het aanbieden van vrijstellings- en scholingstrajecten onder de noemer 'evc'. Daarnaast maakten evc-aanbieders vaak algemene afspraken met werkgevers over groepen van evc-kandidaten, in plaats van individuele afspraken met evc-kandidaten.

De ondoorzichtige aard van de gemaakte afspraken speelde ook een rol onder code 2 (de bevoegdheden van deelnemers). Daarnaast was de privacy van kandidaten niet altijd geborgd. Werkgevers ontvingen de evc-rapportage zonder toestemming van de kandidaat of waren als beoordelaar standaard betrokken in de evc-procedure, zonder dat een kandidaat daar bezwaar tegen kon maken.

Bij code 4 (deskundigheid van assessoren en begeleiders) was doorgaans duidelijk dat de gemiddelde evc-aanbieder zich inspanningen getroost om de deskundigheid van de begeleider en de assessor op een goed peil te krijgen en houden. Het is door de gebrekkige inzichtelijkheid van de beoordeling vaak echter moeilijk om een goed beeld te krijgen van de kwaliteit die de assessor levert. Daardoor is ook het zicht op de feitelijke deskundigheid van de assessor beperkt.

Code 5 (borging en verbetering) is veruit het gunstigst beoordeeld. Dit kwam vooral doordat de inspectie alleen het eerste criterium van de code, 'de evc-procedure is openbaar', als een 'vereist' criterium toepaste. Het daadwerkelijk evalueren en verbeteren van evc-procedures speelde nog geen rol in de beoordeling. Dit is niettemin een belangrijk aandachtspunt voor vrijwel alle evc-aanbieders.

4 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Naar aanleiding van haar onderzoek naar de kwaliteit van evc-procedures die crebo-gelicenceerde voor het mbo diplomerende evc-aanbieders uitvoeren conform de richtlijnen van de evc-code, concludeert de inspectie dat deze procedures op essentiële punten nog verbetering behoeven. De voornaamste verbeterpunten zijn:

1. Verbeteren van de transparantie van zowel de ingezette instrumenten van beoordeling als de beoordeling zelf (de weging van bewijs, het inzichtelijk maken wat wanneer waar is beoordeeld, op welke manier en met welk resultaat). De beoordeling van de kwaliteit van evc-procedures kan immers alleen plaatsvinden als de beslissingen die in die procedures zijn genomen, duidelijk zijn beschreven en beargumenteerd. Daaruit moet immers blijken waarom voor een bepaald instrumentarium is gekozen en waarom bepaald bewijs leidde tot een bepaalde erkenning;
2. Overnemen van de beoordelingsinformatie in een leesbaar, voor derden begrijpelijk ervaringscertificaat waarin duidelijk is beschreven waarom en hoe competenties van een kandidaat zijn erkend;
3. Verbeteren van de deskundigheid van de begeleiders en assessoren inzake het hanteren van beoordelingsinstrumenten (bijvoorbeeld, wanneer een criteriumgericht interview geschikt is en wanneer niet) en het voor derden inzichtelijk maken van hun afwegingen en oordelen in een ervaringscertificaat;
4. Duidelijker positioneren van evc: evc dat voortvloeit uit de evc-code mag geen deel uitmaken van opleidingen.

Het is tot besluit goed om op te merken dat voor veel evc-aanbieders evc nog in ontwikkeling is. Het onderzoek dat de inspectie verrichtte was bovendien voor vrijwel alle aanbieders de eerste keer dat een beoordelende organisatie een oordeel gaf over de kwaliteit van hun evc-procedures. Hoewel de resultaten nog niet zo rooskleurig zijn, hoopt de inspectie dat zij met haar onderzoek een bijdrage heeft kunnen leveren aan de verdere ontwikkeling van de kwaliteit van evc. In een evaluatie die de inspectie onder de onderzochte evc-aanbieders uitvoerde, gaf overigens ruim 90 procent van de respondenten aan dat het onderzoek van de inspectie die bijdrage heeft geleverd.

Colofon

Auteursrecht voorbehouden

Gehele of gedeeltelijke overneming of reproductie van de inhoud van deze uitgave op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende is verboden, behoudens de beperkingen bij de wet gesteld. Het verbod betreft ook gehele of gedeeltelijke bewerking.

Productie

Afdeling Communicatie, Inspectie van het Onderwijs

Vormgeving

Blik grafisch ontwerp, Utrecht

Uitgave

Inspectierapport 2009-12

Postbus 51-nummer 22BR2009G012

ISBN: 978-90-8503-151-2

juni 2009

Telefoonnummer 0800 - 8051 (gratis),
elke werkdag van 8.00-20.00 uur.

Exemplaren van deze publicatie zijn te downloaden op
www.onderwijsinspectie.nl of www.postbus51.nl